

Správa o činnosti ZSS od Hlavného zhromaždenia konaného dňa 14.12.2016

Vážené kolegyně, kolegovia,

stavovská organizácia od posledného rokovania Hlavného zhromaždenia pokračovala v realizácii Vyhlásenia Hlavného zhromaždenia zo dňa 29.4.2016.

Je potrebné konštatovať, že sme sa stotožnili s časťou Programového vyhlásenia vlády v oblasti súdnictva, v rámci ktorej sa napĺňa úloha o zrušení zdieľania spoločných priestorov ministerstva spravodlivosti a najvyššieho súdu, elektronizácie doručovania súdnych písomností i podpora alternatívneho riešenia sporov. V ostatných častiach dochádza k postupnému naplneniu vládneho programu, s ktorým sme sa stotožnili.

Poukázali sme vo vyhlásení na zásadné priority, ktoré podľa nášho názoru účinne zabezpečia odstraňovanie súčasných nedostatkov súdnictva v piatich bodoch.

Bola splnená naša predstava o zákonnej úprave realizácie ústavnej kompetencie súdnej rady aj vzhľadom na pozitívny prístup ministerstva spravodlivosti o participovaní našej organizácie na činnosti pracovnej legislatívnej skupiny. V rámci tejto činnosti sa vyriešila aj otázka participácie spoluúčasti polovice politických nominantov z mimo justičného prostredia na rozhodovaní vo výberových konaniach na funkcie sudcu, kde sa ministerstvo stotožnilo s argumentáciou väčšiny členov pracovnej skupiny a zachovala sa súčasná úprava o pomere zástupcov 3:2 v prospech predstaviteľom súdnej moci.

V legislatívnom procese sa splnil zámer vlády prioritne presadzovať nesudcov, ako nominantov výkonnej a zákonodarnej moci za členov Súdnej rady SR. Združenie iniciovalo, pri zhodnom stanovisku združenia, generálnej prokuratúry, najvyššieho súdu a Súdnej rady SR o reálnej možnosti protiústavnosti časti novely zákona, aby sa táto právna otázka riešila na ústavnom súde, k čomu došlo podaním návrhu predsedníčkou ústavného súdu.

Odstraňovanie priestorovej nedostatočnosti sa nerieši komplexne. Nie sú vytvorené finančné predpoklady na rekonštrukciu budovy Okresného súdu Bratislava I. V sídle 4 košických súdov sa zabezpečuje, vzhľadom na záujem ministerstva spravodlivosti, ktorý bol presadený u ministra financií, čiastočné riešenie získaním finančných prostriedkov na výrazné zlepšenie stavebno-technických úprav spoločnej budovy (čím sa ale nevytvorí dodatočný priestor v budove)

Nadalej je preto potrebné presadzovať schválené priority po potrebe zákonnej úpravy sudcovského oddelenia, kritérií o obligatórnom dopĺňaní stavu sudcov i prijatia zákona o justičnej štátnej službe.

Je teda možné pozitívne vnímať, že dochádza v súčinnosti s ministerstvom spravodlivosti k naplneniu časti našich zásadných priorít.

Na uvádzanom hlavnom zhromaždení v apríli sme konštatovali aj vecne neodôvodnené útoky výrokmi politikov na súdnictvo. Jeden z poslancov národnej rady (dr. Baránik) verejne na rokovaní orgánov parlamentu obsahovo oznámil verejnosti, bez akýchkoľvek konkrétnych dôkazov, existenciu úplatkárstva v celej justícii a menovite označil za členku justičnej mafie, korupčníčku a priet'ahárku, jednu z našich členov (sudkyňu Krajského súdu v Bratislave). Združenie podalo preto podnet na jeho disciplinárne stíhanie, čo bolo akceptované rozhodnutím mandátového a imunitného výboru národnej rady o začatí jeho disciplinárneho stíhania.

Činnosť združenia bola zameraná aj na náležité informovanie orgánov výkonnej a zákonodarnej moci s návrhmi riešení na odstraňovanie viacerých nedostatkov v podmienkach výkonu súdnictva.

Boli zaslané stanoviská prezidentovi republiky, predsedovi národnej rady, predsedovi vlády a predsedom poslaneckých klubov vládnej koalície, podpredsedníčke vlády a ministerke spravodlivosti a ministrom financií.

Prezidentovi republiky bol zaslaný podnet na zabezpečenie riadneho chodu súdnictva rozhodovaním prezidenta o včasnom vymenovaní sudcov navrhnutých Súdnou radou SR, na čo bolo pozitívne reagované.

Ďalším predstaviteľom výkonnej a zákonodarnej moci zaslané stanoviská sa obsahovo týkali zabezpečenia primeraného rozpočtu justície, personálneho posilnenia početného stavu sudcov a odborného aparátu, riešenia priestorovej nedostatočnosti na najzaťaženejších súdoch a prioritné začatie procesu výrazného navyšovania počtu justičných čakaťel'ov.

Došlo k nadviazaniu komunikácie s masovokomunikačnými prostriedkami, keďže časť médií pozitívne vníma potrebu zisťovania aj stanovisk našej sudcovskej organizácie na riešenie nedostatku podmienok výkonu súdnictva. Osvedčuje sa pravidelná komunikácia najmä s RTVS, TA3, denníkmi Pravda, Hospodárske noviny a tlačovými agentúrami TASR a SITA.

Bol poskytnutý primeraný priestor na oznámenie našich stanovisk verejnosti prostredníctvom týchto masovokomunikačných prostriedkov umožnením účasti prezidenta ZSS priamo v reláciách televízie a rozhlasu i publikovaním stanovisk ZSS vo vyššie uvedených denníkom i tlačových agentúrach k aktuálnym problémom súdnictva.

Osobitne sa reagovalo nesúhlasným stanoviskom k osočovaniu súdnej rady hovorcom prezidenta republiky (súdna rada robí nedôstojnú frašku) týkajúcu sa rozhodovania súdnej rady o podávaní návrhov na odvolanie sudcu pre dosiahnutie 65 roku veku prezidentovi, hoci konali v úplnom súlade s judikatúrou a kritériami ústavného súdu o možnosti a nie povinnosti súdnej rady predkladať automaticky návrhy prezidentovi.

Združenie oslovilo orgány sudcovskej samosprávy na všetkých súdoch s návrhom na prípadné vytvorenie spoločnej kandidátky do volieb nových 8 členov Súdnej rady SR. Pri stotožnení sa zámerov združenia a časti sudcovských rád, boli navrhnutí 6 spoloční kandidáti a u dvoch kandidátov, na základe ich žiadosti, združenie poskytovalo podporu ich

kandidatúre. Zvolený postup bol vecne správny, čo potvrdili výsledky volieb, keďže všetci títo 8 (ôsmi) kandidáti boli vo voľbách úspešní.

V súvislosti s výsledkami volieb súdnej rady bolo publikované stanovisko redaktora denníka Pravda P. Javůreka s názvom „Systém bez hlavy“, ktorý verejnosti podsúval tzv. čiernobiele videnie personálneho stavu justície (dobrí a zlí sudcovia).

Na základe nesúhlasnej reakcie prezidenta združenia, bolo následne publikované stanovisko združenia k uvedenému článku.

Združenie pokračuje v súčinnosti so súdnou radou, ktorej boli predkladané návrhy na ich rokovania, ktoré sa týkajú právomoci súdnej rady. Išlo o otázky primeraného financovania súdnictva, personálnej poddimenzovanosti súdov, prioritného navyšovania počtu justičných čakateľov a vzhľadom na nové zákonné oprávnenie (od 1.7.2017) sa predkladá návrh na podanie podnetu ministerstvu spravodlivosti na legislatívnu úpravu, najmä statusového zákona (návrh na tzv. predčasné odchodné a výsluhový príplatok za výkon funkcie sudcu).

V rámci vnútroorganizačnej činnosti sa zabezpečilo sfunkčnenie sekčnej rady obvodu Krajského súdu Prešov, kde došlo k výmene vedenia sekcie a tým aj zvýšeniu aktivity činnosti celorepublikovej rady. Obnovila sa činnosť sekcie obvodu Krajského súdu Žilina, kde taktiež boli zvolení predsedníčka a podpredsedníčka tejto sekcie.

Aktivita členov celorepublikovej rady i prezídia nám pomohla k navýšeniu členskej základne (v súčasnosti je 659 členov) a výraznému zlepšeniu finančnej disciplíny zabezpečením úhrady členského príspevku, ako jediného zdroja na zabezpečenie činnosti stavovskej organizácie, vo výrazne väčšom rozsahu.

O aktivitách združenia sú pravidelne informovaní nielen členovia našej stavovskej organizácie, ale aj všetci sudcovia, čo podľa všetkého napomáha pri navyšovaní nielen počtu členov, ale aj pozitívnych ohlasov ostatných sudcov na naše aktivity, ktoré smerujú predovšetkým k návrhom riešení na odstraňovanie nedostatkov podmienkach výkonu súdnictva, za ktoré výlučne zodpovedá, vzhľadom na ústavné i zákonné kompetencie, len výkonná a zákonodarná moc (t.j. finančné, materiálne, technické a personálne podmienky).

Bolo prijaté stanovisko k realizácii práva sudcu na slobodu prejavu, ktoré vychádza z judikatúry ESLP, ústavného súdu a medzinárodných dokumentov týkajúcich sa justície (ktoré majú právnu relevanciu) o obmedzení slobody prejavu sudcu so záverom, že realizácia práva sudcu na slobodu prejavu musí spĺňať náročnejšie kritéria než u bežného občana, čo vylučuje aplikáciu hanlivých výrazov a povinnosť pri posudzovaní konania kolegov rešpektovať ich dôstojnosť, vylúčiť osobnú zaujatosť a vyjadrovať sa nediskriminačným spôsobom, ktorým sa zabezpečí ochrana vážnosti sudcovskej funkcie, čo výrazne vplýva na dôveryhodnosť súdnictva u verejnosti.

Na základe podnetu kolegov obvodu Krajského súdu Bratislava bolo zaslané ministerstvu spravodlivosti nesúhlasné stanovisko k jeho zámeru zriadiť jediný mestský súd na úrovni okresného súdu v podstate z dôvodu, že nepredchádzala tomu široká odborná diskusia,

objektívna analýza, čo vyvoláva aj potrebu zváženia vecnej argumentácie sudcov obvodu uvedeného krajského súdu.

Z uvedených skutočností je zrejmé, že došlo k zvýšeniu aktivity našej stavovskej organizácie, ktorá je pozitívne vnímaná aj nečlenmi stavovskej organizácie.

Je preto nevyhnutné pokračovať v tomto pozitívnom trende o sústavnej vzájomnej komunikácii a snahách spoločne s predstaviteľmi výkonnej i zákonodarnej moci, ako i masmédií prispievať k účinnému riešeniu problémov justície v záujme efektivity súdnictva, ako je to schválené aj vo vládnom programe súčasnej vládnej koalície.

Neznamená to ale, že máme byť uspokojení a znížiť frekvenciu i obsah našich aktivít. Aktivity totiž smerujú k základnej skutočnosti, že sa snažíme prispieť k tomu, aby sa čo najskôr vytvorili v justícii podmienky, ktoré výraznejšie prispedia k úspešnej realizácii základného práva občanov i podnikateľov na kvalitné rozhodovanie nezávislým a nestranným súdom v primeranom čase, t.j. k zlepšeniu úrovne vymožitelnosti práva.

Zefektívnila sa činnosť celorepublikovej rady, ktorá pravidelne rokovala, pričom na rokovaníach sa prijali rozhodnutia na základe konsenzu členov, ktorí výraznou aktivitou prispievali k schvaľovaniu navrhovaných riešení.

Nemožno opomenúť aj existenciu viacerých nedostatkov v justícii, kde sme povinní nielen poukazovať na ich existenciu, ale súčasne navrhovať aj ich riešenia z pohľadu všetkých zamestnancov justície a nielen samotných sudcov.

Ide predovšetkým o nasledovné okruhy problémov:

1. Rozpočet súdnictva, kde je žiaduce prioritne vychádzať zo stanoviska Súdnej rady SR k návrhu rozpočtu súdnictva na roky 2018-2020
2. Legislatívne zákonné zakotvenie tzv. sudcovského oddelenia spočívajúceho v obligatórnom zložení (najmä na prvostupňových súdoch) – sudca, VSÚ, asistent oddelenia
V tejto súvislosti by bolo vhodné, na základe komunikácie s ministerstvom spravodlivosti získať informácie o priebehu a prípadných čiastočných výsledkov prebiehajúceho auditu súdnictva, aby sa pracovnej skupine mohli predložiť prípadné návrhy (podnety) vyplývajúce z poznatkov pracovníkov justície, ktorí bezprostredne vnímajú konkrétnu úroveň podmienok výkonu súdnictva.
3. Legislatívne zákonne zakotviť obligatórny mechanizmus nahradenia uvoľneného miesta sudcu na príslušnom súde.
4. Pri signalizovanej príprave zákona o justičnej štátnej službe, čo je aj súčasťou programového vyhlásenia vlády, vzájomnou komunikáciou s ministerstvom, vytvoriť podmienky na predkladanie námetov a podnetov v rámci procesu prípravy zákona. Je totiž zrejmé, že bez kvalifikovaného odborného aparátu s náležitým finančným ohodnotením a postavením, ako to požaduje aj správa Európskej komisie, je ťažko predstaviteľné akékoľvek výraznejšie zlepšenie efektivity súdneho konania.

5. Prioritne riešiť stav personálnej poddimenzovanosti sudcov etapovite (postupne) v priebehu rokov 2018-2020, ako aj funkčne neoddeliteľného odborného aparátu (pre riadny výkon súdnictva).

Kvalita rozhodovania, ako to konštatuje aj Európska komisia, je základnou podmienkou úspešnosti zvyšovania dôveryhodnosti súdnictva u občanov i podnikateľov.

Reálne je preto potrebné zabezpečiť zásadne kvalitnú prípravu na výkon funkcie sudcu, čo zákon upravuje len pri justičných čakateľoch, ktorých v súčasnosti je katastrofálne a neakceptovateľne nízky počet (16 čakateľov). Nepochopiteľne sa neprihliada na skutočnosť, že okrem takmer 150 neobsadených sudcovských miest, ďalších okolo 100 sudcov chýba vo výkone súdnictva v dôsledku čiastočného zníženia tohto výkonu u viac ako 500 sudcov v dôsledku plnenia iných zákonných povinností na zabezpečenie riadneho chodu súdnictva a súčasne reálne dochádza k prirodzenej generačnej výmene, takže v priebehu najbližších 5-tich rokoch dosiahne vek nad 65 rokov okolo 300 sudcov.

Prehliada sa praxou osvedčená skutočnosť, ktorá platí pre kvalifikovanú prípravu aj iných povolání, že len profesionál v príslušnom povolaní (tzv. majster) je spôsobilý náležite pripraviť adepta na zodpovedný a riadny výkon povolania. Je to vo všetkých iných právnických povolaniach (prokurátor, advokát, notár, exekútor, vyšetrovateľ PZ). V tejto súvislosti poukazujeme aj na negatívnu skúsenosť všeobecne uznávanú o veľmi zlom postupe, keď došlo k zrušeniu učňovského školstva, čo sa prejavuje nevyhnutnosťou zakotvenia tzv. duálneho vzdelávania (teoretické a praktické vzdelávanie), ak sa má reálne zaručiť požadovaná kvalita nových pracovníkov pre prax (výkon zamestnania, resp. povolania).

6. Naďalej vyvíjať úsilie o rozšírenie členskej základne predovšetkým na základe aktívnej činnosti, ktorá sa realizuje od apríla 2016.

Štrbské Pleso 21.11.2017

JUDr. Juraj Sopoliga
prezident Združenia sudcov Slovenska